

“Pozitif Öğretmen Ölçeği” Öğretmen Formunun Geliştirilmesi

Development of the Positive Teacher Scale from the Perspective of Teachers

Ali ERYILMAZ^a, Hafız BEK^b

^aYıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, İstanbul, Türkiye.

^bUşak Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Uşak, Türkiye.

Öz

Bu çalışmanın amacı, öğretmenlerin bakış açılarından “Pozitif Öğretmen Ölçeğinin” geliştirilmesidir. Çalışmada kesitsel araştırma deseni kullanılmıştır. Çalışma farklı öğretim kademelerinde en az beş yıllık görev yapan toplam 448 öğretmen üzerinde yürütülmüştür. Çalışmada ölçek geliştirme aşamaları takip edilmiştir. Bu doğrultuda çalışmada: Maddelerin ve ölçek deneme formunun hazırlanması, açıklayıcı faktör analizi, doğrulayıcı faktör analizi, güvenilirlik analizi ve geçerlik analizi çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Araştırma bulgularına göre, 21 maddelik ve beş boyutlu bir ölçeğe ulaşılmıştır. Ölçeğin birinci boyutuna “ dışa dönük kişilik özelliğine sahip olmak”, ikinci boyutuna “Konuyu somutlaştırmak”, üçüncü boyutuna “Öğrenci ile pozitif ilişki kurmak”, dördüncü boyutuna “Öğrenciyi derse katmak” ve beşinci boyutuna “Derste akış yaşatmak” adlandırılmıştır. Ölçeğin toplam varyansın % 63.230 açıkladığı belirlenmiştir. Ölçeğin tamamının güvenilirlik değeri 0.89 olarak bulunmuştur. Ölçeğin açıklayıcı faktör analizi ile ortaya konan yapısı doğrulayıcı faktör analizi ile de doğrulanmıştır (RMSEA = 0.067). Ölçeğin Pozitif Duygular ile korelasyonu 0.45; $p < 0.01$ şeklinde bulunmuştur. Pozitif Öğretmen Ölçeği Öğretmen Formunun güvenilir ve geçerli olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler

pozitif
öğretmen
ölçek
geçerlik
güvenirlik

Keywords

positive
teacher
reliability
validity

Abstract

The purpose of this study is to develop the “Positive Teacher Scale” from the perspective of teachers. Cross-sectional research design was used in the study. The study was conducted on a total of 448 teachers who worked at least for five years at different levels of education. The stages of scale development were followed in the study. In this line of work: The preparation of the items and scale trial form, exploratory factor analysis, confirmatory factor analysis, reliability analysis and validity studies have been carried out. According to the research findings, a 21-item and five-dimensional scale has been reached. The first dimensions of the scale were given the name “to have extraverted personality”, “to concretize the subject that taught”, “to establish positive relationship with the student”, “to increase students’ engagement in the class”, “to increase students’ flow experience”. The explained variance of the scale was found to be 63.230%. The reliability of the scale was found to be 0.89. The structure of the scale was also confirmed by confirmatory factor analysis (RMSEA = 0.067). Correlation with Positive Affection Scale is 0.45; $P < 0.01$. The Positive Teacher Scale from the Perspective of Teachers was found reliable and valid.

Extended Summary

Introduction

In today's world, it has been shown that teachers have significant influences on students' feelings, thoughts and behaviors (Spilt, Koomen, & Thijs, 2011; Tsouloupas et al., 2010). For example, teachers have found that they have an influence of approximately 25% on students' happiness and academic achievement (Eryılmaz, 2014). Studies are also being conducted on what constitutes a process that influences the learning, academic achievement and development of the students. For example, in these studies teachers were investigated under such dimensions as liked, disliked and neuter teachers (Eryılmaz, 2014), master teachers (Sparks and Lipka, 1992; Utley, Basile and Rhodes, 2003) and professional teachers (Ginns, Heirdsfield, , Atweh & Watters, 2001; Park and Oliver, 2008). The positive features of the teachers can be examined in terms of positive psychology perspectives.

Teachers are very important actors who influence students' emotions, thoughts, behaviors, academic achievements and developments (Nussbaum, 1992; Rockoff, Jacob, Kane and Staiger, 2011; Rushton, Morgan and Richard, 2007; Spilt, Koomen, & Thijs, 2011). In studies conducted in the field of positive psychology, it has been found that happy individuals have many functional and positive features such as being a good citizen and having good immune system (Myers and Diener, 1995). Revealing responses that will create positive emotions, especially in the classroom environment, can help students expand their perspectives, build capacities, and repair negative past events (Fredrickson, 1998). This information and findings indicate that teacher characteristics that will create positive emotions in the classroom environment should be examined.

Method

As a result, in this study, the purpose of this study is to develop the "Positive Teacher Scale" from the perspective of teachers. Cross-sectional research design was used in the study. The study was conducted on a total of 448 teachers who worked at least for five years at different levels of education. The stages of scale development were followed in the study. In this line of work: The preparation of the items and scale trial form, exploratory factor analysis, confirmatory factor analysis, reliability analysis and validity studies have been carried out. The exploratory factor analysis was conducted on 219 teachers aged 22-62 years who worked at various high schools, elementary schools, and middle schools in an area in Turkey. The average age of the teachers is 37.86 and the standard deviation is 9.67.

Confirmatory factor analysis was conducted on 227 teachers aged between 23 and 62 who worked in various high schools, elementary schools and junior high schools. The average age of the teachers is 36.78 and the standard deviation is 9.74. 124 of the teachers are female and 103 are male.

Results

According to the research findings, a 21-item and five-dimensional scale has been reached. The first dimensions of the scale were given the name "to have extraverted personality", "to concretize the subject that taught", "to establish positive relationship with the student", "to increase students' engagement in the class", "to increase students' flow experience". The explained variance of the scale was found to be 63.230%. The reliability of the scale was found to be 0.89. The structure of the scale was also confirmed by confirmatory factor analysis (RMSEA = 0.067). Fit indexes were found such as NFI = 0.92; NNFI = 0.95; CFI = 0.96; IFI = 0.96; RFI = 0.91; GFI = 0.87 and AGFI = 0.83. These values have shown that your scale has good compliance values. Correlation with Positive Affection Scale is 0.45; $P < 0.01$. The Positive Teacher Scale from the Perspective of Teachers was found reliable and valid.

Discussion

This study was conducted to develop the Positive Teacher Scale from the teachers' perspectives. Studies in the literature have shown that the positive emotional features enhance the academic functioning of teachers and students in particular (Eryılmaz, 2014, 2015; Meyer & Turner, 2006; Pekrun, 1992, Sutton, Mudrey-Camino & Knight, 2009). There is a need to reveal the characteristics of teachers that reveal positive feelings in students. At this point it can be said that this study make an important contribution to the literature because it reveals findings on a subject that is rarely studied.

When the literature is examined, it is seen that Positive Teacher Scale is developed from the perspective of students (Eryılmaz, 2017). Determining Positive Teacher Attributes from the point of view of only students can be regarded as an important limitation. It can be said that this study make an important contribution to the literature because it presents a measurement tool that can measure the positive teacher characteristics from the point of view of the teachers.

1. Giriş

Günümüz dünyasında, öğretmenlerin öğrencilerin duyguları, düşünceleri ve davranışları üzerinde önemli etkilerinin olduğu ortaya konmuştur (Spilt, Koomen, & Thijs, 2011; Tsouloupas, Carson, Matthews, Grawitch & Barber, 2010). Örneğin öğretmenlerin, öğrencilerin mutluluklarında ve akademik başarılarında yaklaşık %25’lik bir etkiye sahip oldukları bulunmuştur (Eryılmaz, 2014). Öğrencilerin öğrenmelerini, akademik başarılarını ve gelişimlerini süreç ve sonuç olarak etkileyen özelliklerin neler olduğuna yönelik çalışmalar da gerçekleştirilmektedir. Örneğin bu çalışmalarda öğretmenler; etkili öğretmen (Nussbaum, 1992; Rockoff, Jacob, Kane ve Staiger, 2011; Rushton, Morgan ve Richard, 2007), usta öğretmenler (Sparks ve Lipka, 1992; Utley, Basile ve Rhodes, 2003) ve profesyonel öğretmenler (Ginns, Heirdsfield, Atweh & Watters, 2001; Park ve Oliver, 2008) şeklinde çeşitli başlıklar altında incelenmektedir. Öğretmenlerin sahip oldukları olumlu özellikler, pozitif psikoloji açısından da incelenebilir.

Pozitif psikoloji, mutluluk bilim olarak isimlendirilmektedir. Bireylerin olumlu duyguları sıklıkla, olumsuz duyguları çok az deneyimleri ve yaşamlarından da yüksek düzeyde doyum almaları bireylerin kendilerini öznel açıdan iyi hissetmeleri bir başka açıdan yüksek düzeyde mutluluğa sahip olmaları anlamına gelmektedir (Diener, 2000). Pozitif psikoloji alanında gerçekleştirilen çalışmalar, mutlu bireylerin özelliklerinin neler olduğu üzerinde oldukça çok bulgu ortaya koymuştur (Myers ve Diener, 1995; Lyubomirsky, 2001). Sosyal psikoloji açısından bakıldığında, bireyler birbirlerinin duygularını, düşüncelerini ve davranışlarını etkileyen varlıklardır (Durkin, 1995). Kaçınılmaz olarak öğretmenlerin sahip oldukları bir takım özellikler, öğrencilerin mutluluklarını etkilemektedir. Örneğin dışa dönük, sorumlu, deneyime açık, yumuşak başlı ve duygusal açıdan dengeli özellikler sergileyen öğretmenlerin öğrencilerin akademik başarıları ve öznel iyi oluşları üzerinde olumlu etkilerinin olduğu bulunmuştur (Eryılmaz, 2014). Bu kişilik özelliklerinin yanında öğretmenlerin, sınıf ortamında sahip oldukları özelliklere ve öğrencilere yaklaşım tarzlarına ve bunların öğrencilerin olumlu duygular yaşamaları üzerindeki etkilerine yönelik çalışmaların sayısının çok az olduğu görülür. Bu konuda uluslararası literatür incelendiğinde araştırmacıların daha çok pozitif öğretmen-öğrenci ilişkileri üzerine odaklandıkları görülmektedir (Fraser & Walberg, 2005; Meehan, Hughes & Cavell, 2003). Türkiye de ise Eryılmaz (2017), öğrencilerde olumlu duygular ortaya çıkaran öğretmen özelliklerini bir başka deyişle pozitif öğretmen özelliklerini belirlemeye yönelik bir çalışma gerçekleştirmiştir. Bu bağlamda öğrencilerin bakış açılarından öğretmenlerin öğrencinin yetkinlik ihtiyacını doyumaya, öğrencileri derse katmaya, öğrencilerin derste akış yaşamlarını sağlamaya, öğrencilerle olumlu ilişkiler kurmaya, konuyu somutlaştırarak anlatmaya yönelik tepkiler vermelerinin ve de dışa dönük kişilik özeliğine sahip olmalarının öğrencilerde pozitif duyguları artırdığını bulmuştur. Öğrencilerin yanında öğretmenlerin bakış açılarından da pozitif öğretmen özelliklerini değerlendirecek çalışmalara ihtiyaç vardır.

Özetle, öğretmenler öğrencilerin duygularını, düşüncelerini, davranışlarını, akademik başarılarını ve gelişimlerini (Nussbaum, 1992; Rockoff, Jacob, Kane ve Staiger, 2011; Rushton, Morgan ve Richard, 2007; Spilt, Koomen, & Thijs, 2011; Tsouloupas vd., 2010) etkileyen önemli aktörlerdir. Pozitif psikoloji alanında gerçekleştirilen çalışmalarda mutlu bireylerin iyi bir vatandaş olma, bağımsızlık sisteminin iyi olması gibi pek çok işlevsel ve olumlu özelliklere sahip oldukları bulunmuştur (Myers ve Diener, 1995). Özellikle sınıf ortamında öğrencilerde olumlu duygular ortaya çıkartacak tepkiler ortaya koymak öğrencilerin bakış açılarını genişletebilmekte, kapasitelerini inşa etmelerine yardımcı olmakta ve geçmişin olumsuzluklarını tamir etmektedir (Fredrickson, 1998). Bu bilgiler ve bulgular sınıf ortamında öğrencilerde olumlu duygular oluşturacak öğretmen özelliklerinin incelenmesi gerektiğini göstermektedir. Ayrıca, pozitif öğretmen özelliklerinin öğrenciler açısından incelenmesine yönelik literatürde çalışmalar olmasına karşın (Eryılmaz, 2017); öğretmenlerin bakış açılarından pozitif öğretmen özelliklerini ölçen bir ölçme aracının literatürde olmadığı görülmektedir. Sonuç olarak bu çalışmada, öğretmenlerin bakış açılarından “Pozitif Öğretmen Ölçeğini” geliştirmektedir.

2. Yöntem

Bu çalışmanın amacı, öğretmenlerin bakış açılarından “Pozitif Öğretmen Ölçeğinin” geliştirilmesidir. Çalışmada kesitsel araştırma deseni kullanılmıştır. Kesitsel araştırma deseni, farklı özelliklere sahip bireylerin aynı anda belirli özellikler açısından incelenmesini içeren çalışmalardır (Fraenkel & Wallen, 2003). Çalışmada ölçek geliştirme aşamaları takip edilmiştir. Bu doğrultuda çalışmada:

- Maddelerin ve ölçek deneme formunun hazırlanması
- Açımlayıcı faktör analizi
- Doğrulayıcı faktör analizi
- Güvenirlilik analizi
- Geçerlik analizi çalışmaları gerçekleştirilmiştir (Fraenkel & Wallen, 2003; Kline, 2005).

Maddelerin Hazırlanması

Maddeler hazırlanırken, iki önemli yol izlenmiştir. Öncelikle pozitif öğretmen özelliklerine yönelik literatür taraması

yapılmıştır (Eilam & Vidergor 2011; Goldstein & Benassi, 2006; Eryılmaz, 2014, 2017; Montalvo et al., 2007; Polk, 2006; Thibodeau & Hillman, 2003). İkinci olarak, bu konuda Türkiye’de gerçekleştirilen benzer ölçek çalışmaları incelenmiştir (Eryılmaz, 2013, 2014; 2017). Sonuç olarak 25 maddelik bir ölçek deneme formu hazırlanmıştır. Bu form Eğitim Psikolojisi ve Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik alanında doktora derecesine sahip iki uzmana, dil, anlaşılabilirlik, görünüş ve amaca uygunluk açılarından incelenmiştir. Uzmanlardan gelen geribildirimler sonucunda ölçeğin son haline şekil verilmiş ve bu form aracılığı ile veriler toplanmıştır. Uzmanlar, ölçeğin taslak formundaki bütün maddelerin deneme formuna konulabileceğini kararına varmışlardır.

Çalışma Grubu

Bu çalışmada iki önemli alt çalışma grubu yer almıştır. Bunlardan ilki açımlayıcı faktör analizi çalışmasının yapıldığı gruptur. İkincisi ise doğrulayıcı faktör analizi çalışmasının yapıldığı gruptur.

Açımlayıcı faktör analizinin yer aldığı grup: Açımlayıcı faktör analizi, Ege Bölgesinde bir ilde çeşitli lise, ilkokul ve ortaokullarda görev yapan 22-62 yaşları arasında yer alan 219 öğretmen üzerinde gerçekleştirilmiştir. Öğretmenlerin yaş ortalaması 37.86 ve standart sapması 9.67’dir. Öğretmenlerden 125’i kadın ve 67’si ise erkektir. Kline göre (1998), 200’ün üzerindeki örneklem büyük örneklemlerdir. Sünbuloğlu ve Sünbuloğlu’na göre (2010), 30 üzerinde örneklem parametrik koşulları karşılamaktadır. Ayrıca, pozitif öğretmen özelliği, bireysel farklılık bağlamında değerlendirilebilir. Bu noktada cinsiyetle ilişkisi olmak zorunda değildir. Tüm bu nedenlerden dolayı çalışma grubunun ölçek geliştirme için yeterli olduğu düşünülmektedir.

Doğrulayıcı faktör analizinin yer aldığı grup Doğrulayıcı faktör analizi, Ege Bölgesinde bir ilde çeşitli lise, ilkokul ve ortaokullarda görev yapan 23-62 yaşları arasında yer alan 227 öğretmen üzerinde gerçekleştirilmiştir. Öğretmenlerin yaş ortalaması 36.78 ve standart sapması 9.74’tür. Öğretmenlerden 124’ü kadın ve 103’ü ise erkektir.

Geçerlik Çalışmasında Kullanılan Ölçme Aracı

Pozitif_Negatif Duygu Ölçeği (Positive-Negative Affect Scale): Pozitif-Negatif Duygu Ölçeği, Watson ve arkadaşları tarafından geliştirilmiş olup; Türkçeye Gençöz (2000) tarafından uyarlanmıştır. Ölçekte toplam 10 olumlu duygu ve 10 olumsuz duygu içeren 20 madde bulunmaktadır. Ölçeğin güvenirlik değerlerinin 0.83 ile 0.86 olduğu bulunmuştur. Ölçeğin geçerliği Beck Depresyon ve Anksiyete ölçekleri ile incelenmiştir.

3. Bulgular ve Yorumlar

Madde Analizi

Çalışmada madde analizi yapılmıştır. Madde analizinde alt-üst %27’lik gruplar karşılaştırılmıştır. Analiz sonuçlarına göre ölçek maddelerinin tümünün alt gruplar ile üst grupları birbirinden anlamlı bir şekilde ayırdığı bulunmuştur.

Tablo 1. Alt Grup İçin Betimsel İstatistikler

Madde No	Ort.	Ss
1	4.02	0.431
2	3.72	0.524
3	3.72	0.666
4	3.77	0.722
5	3.55	0.743
6	3.95	0.651
7	3.92	0.591
8	3.57	0.745
9	3.57	0.647
10	3.57	0.695
11	3.32	0.701
12	3.05	0.832
13	3.72	0.804
14	3.30	0.809
15	3.22	0.904
16	3.27	0.936
17	3.82	0.725
18	3.58	0.766
19	3.28	0.885
20	3.53	1.112
21	3.88	0.613
22	3.75	0.680
23	3.82	0.792
24	3.83	0.665
25	3.57	0.789

Tablo 2. Üst Grup İçin Betimsel İstatistikler

Madde No	Ort.	Ss
1	4.80	0.605
2	4.65	0.651
3	4.52	0.676
4	4.63	0.688
5	4.45	0.746
6	4.65	0.676
7	4.97	0.520
8	4.90	0.573
9	4.52	0.431
10	4.73	0.516
11	4.67	0.572
12	4.52	0.676
13	4.75	0.490
14	4.40	0.694
15	4.32	0.748
16	4.70	0.561
17	4.45	0.769
18	4.50	0.948
19	4.23	0.945
20	4.35	0.840
21	4.75	0.474
22	4.72	0.454
23	4.73	0.446
24	4.75	0.437
25	4.70	0.462

Tablo 3. Madde-Toplam Puan Korelasyon Katsayıları

Madde No	Madde Toplam Korelasyonu
1	0.616**
2	0.682**
3	0.598**
4	0.556**
5	0.558**
6	0.523**
7	0.728**
8	0.756**
9	0.754**
10	0.707**
11	0.736**
12	0.732**
13	0.648**
14	0.658**
15	0.623**
16	0.737**
17	0.471**
18	0.443**
19	0.499**
20	0.434**
21	0.612**
22	0.671**
23	0.606**
24	0.701**
25	0.714**

** $p < 0.01$

Açımlayıcı Faktör Analizi

Pozitif Öğretmen Ölçeğinin faktör yapısını incelemek için öğretmenlerden elde edilen veriler üzerinde Temel Bileşenler Analizine dayalı olarak faktör analizi yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Barlett's Test of Sphercity değerleri incelenmiştir. Analiz sonuçlarına göre KMO değeri 0.871 ve Barlett's Test of Sphercity ise 2483.317 ($p < 0.00$) bulunmuştur. Elde edilen değerlerin 0.800'den büyük olmasından dolayı, örneklem büyüklüğünün analiz için yeterli olduğunu göstermiştir (Çokluk, Şekercioğlu & Büyüköztürk, 2010).

Açımlayıcı analiz sonucunda alt boyutlu ve açıklanan varyansı % 62.571 olan bir ölçeğe ulaşılmıştır. Açımlayıcı faktör analizinde birden fazla faktöre giren maddeler arasındaki en az 0.10 farkın olması koşulu aranmıştır (Çokluk, Şekercioğlu & Büyüköztürk, 2010). Bu koşulu sağlamayan dört madde (öğrencinin öz yeterliliğini artırmakla ilgili maddeler) analiz dışı tutularak tekrar açımlayıcı faktör analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçlarına göre KMO değeri 0.853 ve Barlett's Test of Sphercity ise 1954.584 ($p < 0.00$) bulunmuştur. Elde edilen değerlerin 0.800'den büyük olmasından dolayı, örneklem büyüklüğünün analiz için yeterli olduğunu göstermiştir (Çokluk, Şekercioğlu & Büyüköztürk, 2010). Analiz sonucuna göre beş boyutlu ve açıklanan varyansı 63.230 olan bir ölçek elde edilmiştir. Ölçeğin birinci boyutuna “dışa dönük kişilik özelliğine sahip olmak”, ikinci boyutuna “Konuyu somutlaştırmak”, üçüncü boyutuna “Öğrenci ile pozitif ilişki kurmak”, dördüncü boyutuna “Öğrenciyi derse katmak” ve beşinci boyutuna “Derste akış yaşatmak” ismi verilmiştir.

Tablo 4. Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Madde No	d	s	p	k	a
m9	,841				
m11	,826				
m10	,810				
m8	,756				
m12	,719				
m14		,821			
m15		,758			
m16		,703			
m13		,602			,332
m24			,776		
m25			,755		
m23			,667		
m22		,368	,600		
m21		,331	,591		
m18				,773	
m20				,714	
m19				,697	
m17				,442	
m3					,752
m1				,301	,636
m2					,618
Açıklanan Varyans	17.56	13.34	13.06	10.00	9.25
Öz-Değer	3.688	2.802	2.743	2.100	1.944

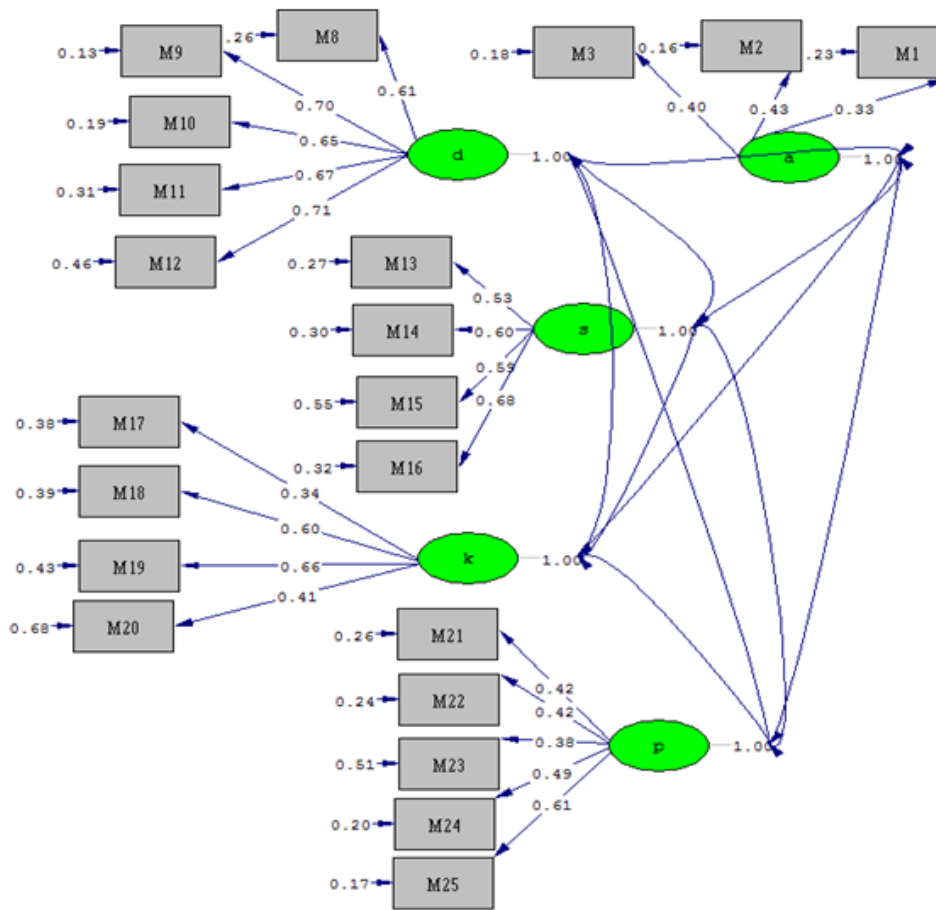
Not: d = dışa dönük kişilik özelliğine sahip olmak; p = öğrenci ile pozitif ilişki kurmak; a = akış yaşatmak; k = öğrenciyi derse katmak; s = konuyu somutlaştırmak

Pozitif Öğretmen Ölçeğinin Güvenirliği

Pozitif Öğretmen Ölçeğinin güvenirliliği, iç tutarlık yöntemi olan Cronbach Alpha tekniği ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre dışa dönük kişilik özelliğine sahip olmak boyutunun iç tutarlık katsayısı 0.89; konuyu somutlaştırmak boyutunun iç tutarlık katsayısı 0.80; öğrenci ile pozitif ilişki kurmak boyutunun iç tutarlık katsayısı 0.79 bulunmuştur. Öğrenciyi derse katmak boyutunun iç tutarlık katsayısı 0.66; derste akış yaşatmak boyutunun iç tutarlık katsayısı 0.70 olarak bulunmuştur. Ölçeğin tamamının iç tutarlık katsayısının 0.89 olduğu bulunmuştur. Bu sonuçlar Pozitif Öğretmen Ölçeğinin yeterli düzeyde (0.60 ve yukarısı yüksek güvenirlilik anlamına gelmektedir, Freankel & Wallen, 2003) güvenirliliğine sahip olduğunu göstermiştir.

Pozitif Öğretmen Ölçeğinin Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Açımlayıcı faktör analizi ile elde edilen değerlerin doğrulayıcı faktör analizi ile de incelenmesi, ölçek çalışmalarını güçlendirmektedir (Kline, 1998). Bu nedenle, açımlayıcı faktör analizi örneklem grubundan farklı bir örneklem grubu üzerinde bu çalışmada doğrulayıcı faktör analizi ile de ölçeğin faktör yapısı incelenmiştir. Bu inceleme Lisrel 8.0 programı ile gerçekleştirilmiştir.

Not: d = dışa dönük kişilik özelliğine sahip olmak; p = öğrenci ile pozitif ilişki kurmak; a = akış yaşatmak; k = öğrenciyi derse katmak; s = konuyu somutlaştırmak

POZİTİF Öğretmen Ölçeğinin doğrulayıcı faktör analizi sonuçları, açımlayıcı faktör analizi ile ortaya konan yapıyı doğrulamıştır. Buna göre RMSEA değeri 0.067; serbestlik değeri 179 ve kay kare değeri 359.13 olan bir yapıya ulaşılmıştır. Ölçeğin uyu iyiliği değerleri ise NFI = 0.92; NNFI = 0.95; CFI = 0.96; IFI = 0.96; RFI = 0.91; GFI = 0.87 ve AGFI = 0.83 olarak bulunmuştur. Kline göre (1998), uyum indeksi değerlerinin 0.90 ve üzerinde bulunması, ölçeğin iyi uyum değerlerine sahip olduğu anlamına gelmektedir. Bu nedenle bulunan değerler, ölçeğin iyi uyum değerlerine sahip olduğunu göstermiştir.

Pozitif Öğretmen Ölçeğinin Geçerliliği

Tablo 5. Pearson Korelasyonu Analizi Sonuçları

Değişken	1	2	3	4	5	6	7
1.P.D	1						
2. A	,377**	1					
3.D	,346**	,481**	1				
4. S	,287**	,483**	,436**	1			
5. K	,208**	,335**	,231**	,311**	1		
6. P	,412**	,435**	,446**	,465**	,379**	1	
7. TP	,447**	,691**	,775**	,750**	,604**	,760**	1

** $p < 0.01$

Bu çalışmada, öğrencilerde olumlu duyguları ortaya çıkaran öğretmenlerin sahip oldukları özellikler pozitif özellikler olarak tanımlanmıştır. Bu tanımdan hareketle ölçek alt boyutlarının ve toplam puanın olumlu duygularla arasındaki ilişkiler Pearson Korelasyonu tekniği ile incelenmiştir. Analiz sonuçlarına göre, öğretmenlerin olumlu duygular yaşamaları ile pozitif öğretmen özelliklerini sergilemeleri arasında pozitif yönde ve orta düzeyde anlamlı ($r = 0.45$; $p < 0.01$) ilişki bulunmaktadır. Çünkü Frankel ve Wallen'e (2003) göre, 0.40 ila 0.60 arasındaki güvenilirlik katsayıları orta düzeyde bir güvenilirlik göstergesi olarak değerlendirilmektedir.

4. Tartışma

Bu çalışma Pozitif Öğretmen Ölçeğinin öğretmen formunun geliştirilmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Literatürde yapılan çalışmalar, pozitif duygular üreten özelliklerin özellikle öğretmenlerin ve öğrencilerin akademik açıdan işlevselliğinin

artırdığını göstermiştir (Eryılmaz, 2014, 2015; Meyer & Turner, 2006; Pekrun, 1992; Sutton, Mudrey-Camino & Knight, 2009). Bu çalışmada geliştirilen ölçeğin birinci boyutuna “Dışa dönüklük kişilik özelliğine sahip olmak” ismi verilmiştir. Böyle bir isimlendirme yapmanın altında, literature bilgileri ve bulguları ile ölçek maddeleri yatmaktadır. Literatürde yapılan araştırmalar, mutlu bireylerin en önemli özelliklerinin dışa dönük olmaları olduğunu ortaya koymuştur (DeNeve & Cooper, 1998; Lyubomirsky, 2001; Myers & Diener, 1995). Skinner ve Belmont’a (1993) göre, öğretmenin sıcak, ilgili, merak uyandıran ve mutlu olmasının öğrencilerde duygusal katılım oluşturmaktadır. Aslında burada ifade edilen öğretmen özelliklerinin dışa dönüklük özelliği ile uyduğu görülmektedir. Yapılan çalışmalar, öğretmenlerin kişilik özelliklerinin öğrencilerin akademik başarılarında önemli bir etken olduğunu ortaya koymuştur (Cochran-Smith & Fries, 2005). Öğretmenlerin etkililiklerinde kişilik özelliklerinin önemli bir faktör olduğu da belirtilmektedir (Mitchell Robinson, Plake, & Knowles, 2001). Bu çalışma bulguları, öğretmenlerin dışa dönüklük kişilik özelliklerini sınıf ortamına taşımaları gerektiğini ortaya koymuştur.

Çalışmada geliştirilen ölçeğin ikinci boyutuna, “Anlatılacak konuyu somutlaştırmak” ismi verilmiştir. Böyle bir isimlendirme yapmanın altında, literatür bilgileri ve bulguları ile ölçek maddeleri yatmaktadır. Yapılan çalışmalar, konuyu somutlaştırarak öğretmenin öğrencilerin öğrenmelerine yardımcı olduğunu ortaya koymuştur. Örneğin Skinner ve Belmont’a (1993) göre, öğretmenin konu hakkında somut açıklamalar yapması öğrencilerin özellikle davranışsal katılımlarını artırmaktadır. Böylece öğrenciler konuyu anlayarak, yeniden bir dengeye ulaşmaktadırlar. Bu dengeye ulaşmak da onları mutlu etmektedir denilebilir.

Çalışmada geliştirilen ölçeğin üçüncü boyutuna, “Öğrenciler ile pozitif ilişkiler kurmak” ismi verilmiştir. Böyle bir isimlendirme yapmanın altında, literature bilgileri ve bulguları ile ölçek maddeleri yatmaktadır. Literatürde yapılan pek çok çalışma, öğretmenlerin öğrencilerle pozitif ilişkiler kurmalarının oldukça çok olumlu sonucunun olduğunu ortaya koymuştur. Örneğin öğretmenlerin öğrencileri ile olumlu ilişkiler içerisinde olmaları, onların motivasyonlarını etkilemektedir. Eğer öğretmenler öğrencilerle etkileşimlerinde onlara karşı soğuk ve özensiz olduklarında öğrencilerin içsel motivasyonları azalmaktadır (Ryan & Grolnick, 1986). Skinner ve Belmont (1993), öğretmen ve öğrenci arasında gerçekleşen olumlu etkileşimlerin öğrencilerin, ait olma ihtiyaçlarını doyurmalarına yardımcı olduğunu ve böylece de öğrencilerin hem motivasyonlarının arttığını hem de daha başarılı olduklarını belirtmektedir.

Çalışmada geliştirilen ölçeğin dördüncü boyutuna, “Öğrencileri derse katmak” ismi verilmiştir. Böyle bir isimlendirme yapmanın altında, literature bilgileri ve bulguları ile ölçek maddeleri yatmaktadır. Öğrencilerin sınıf ortamında derse motivasyonlarını artırmanın önemli bir aracı onların derse katılmalarıdır. Katılım, bireyin aktivite ve kendisi arasında bağ kurması olarak tanımlanmaktadır. Katılımın, davranışsal, bilişsel ve duygusal boyutları vardır (Skinner, Furrer, Marchand, & Kindermann, 2008). Öğrencilerin, sınıfta davranışsal, bilişsel ve duygusal katılımında bulunmaları onların hem bir konuyu öğrenmelerini kolaylaştırmakta hem de öğrenirken mutlu olmalarına yardımcı olmaktadır (Skinner, & Belmont, 1993). Öğretmenlerin, öğrencilerin derse katılımlarında ve akademik başarılarında önemli etkileri bulunmaktadır. Brophy’ye (1986) göre, öğretmenler öğrencilere rehberlik ettiklerinde, model olduklarında, onlara olumlu geri bildirim verdiklerinde ve onları pekiştirdiklerinde öğrencilerin derse katılımları artmaktadır. Keller’e göre (1983) öğretmenlerin, öğrencilerin dikkatlerini odaklandırmalarına, ilişki kurmalarına, güven oluşturmalarına ve doyum almalarına yardımcı olmaları durumunda öğrencilerin derse katılımları yükselmektedir. Çalışmalar, öğrenci katılımını sağlayan öğretmenlerin etkili öğretmenler olduklarını ortaya koymuştur (Hussain, Khan, Shah, & Sibtain, 2011; Walls, Nardi, Minden & Hoffman, 2002). Sonuç olarak öğrencilerin derse katılımlarını sağlamak, Seligman’ın (2002) belirttiği mutlu yaşamın ölçütlerinden biri olan katılımlı yaşamın akademik bağlamdaki yeri olarak görülebilir.

Çalışmada geliştirilen ölçeğin beşinci boyutuna, “Öğrencilere derste akış yaşatmak” ismi verilmiştir. Böyle bir isimlendirme yapmanın altında, literatüre bilgileri ve bulguları ile ölçek maddeleri yatmaktadır. Öğretmenler öğrencilerin yetenek düzeylerine uygun bir şekilde konuyu anlattıklarında, öğrencilerin sınıf ortamında akış yaşamaları artmaktadır (Seligman & Csikszentmihalyi, 2002).

Literatür incelendiğinde, öğrencilerin bakış açılarından Pozitif Öğretmen Ölçeğinin geliştirildiği görülür (Eryılmaz, 2017). Sadece öğrencilerin bakış açısından Pozitif Öğretmen Özelliklerini belirlemek önemli bir sınırlılık olarak görülebilir. Bu çalışma, öğretmenlerin bakış açısından da pozitif öğretmen özelliklerini ölçebilecek bir ölçme aracı ortaya koyduğu için literatüre katkı sağlamıştır denilebilir. Öğretmenlerin öğrencilerde olumlu duyguları ortaya çıkaran özelliklerinin ortaya konmasına ihtiyaç vardır. Bu noktada bu çalışma üzerinde çok az çalışılan bir konuda bulgular ortaya koyduğu için de literatüre katkı sağlamıştır denilebilir.

5. Kaynakça

- Brophy, J. (1986). Teacher influences on student achievement. *American Psychologist*, 41(10), 1069-1077.
- Chamorro-Premuzic, T., & Furnham, A. (2005). *Personality and intellectual competence*. Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates.
- Cokluk O, Sekercioglu G, Buyukozturk S (2010). *Multivariate statistics for social sciences. SPSS and LISREL applications*. Ankara: Pegem Academic Publications.
- DeNeve, K., & Cooper, H. (1998). The happy personality: A meta analysis of personality traits and subjective well-being. *Psychological Bulletin*, 124, 197-229.

- Diener, E. (2000). Subjective well-being: The science of happiness and a proposal for a national index. *American psychologist*, 55(1), 276-302.
- Durkin, K. (1995). *Developmental social psychology: From infancy to old age*. Blackwell Publishing.
- Eilam, B., & Vidergor, H. E. (2011). Gifted Israeli students' perceptions of teachers' desired characteristics: A case of cultural orientation. *Roeper Review*, 33, 86-96.
- Eryılmaz, A. (2013). Okulda motivasyon ve amotivasyon: Derse katılmada öğretmenlerden beklentiler ölçeğinin" geliştirilmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 25, 1 – 18.
- Eryılmaz, A. (2014). Perceived personality traits and types of teachers and their relationship to the subjective well-being and academic achievements of adolescents. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 14(6), 2049-2062.
- Eryılmaz, A. (2017). Initial Development and Validation of the Positive Teacher Scale. *Journal of Positive Psychology & Wellbeing*, 1(1), 11-21.
- Eryılmaz, A., & Mammadov, M. (2016). Developing the scale of factors increasing study motivation. *Journal of European Education*, 6(2), 73-87.
- Eryılmaz, A. (2015). Positive psychology in the class: the effectiveness of a teaching method based on subjective well-being and engagement increasing activities. *International Journal of Instruction*, 8(2), 17-32.
- Fraenkel, J. R., & Wallen, N. E. (2003). *How to design and evaluate research in education*. McGraw-Hill Higher Education.
- Fraser, B. J., & Walberg, H. J. (2005). Research on teacher-student relationships and learning environments: Context, retrospect and prospect. *International Journal of Educational Research*, 43(1), 103-109.
- Fredrickson, B. L. (1998). What good are positive emotions?. *Review of general psychology*, 2(3), 300-319.
- Geçöz, T. (2000). Pozitif ve negatif duygu ölçeği: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 15(46), 19-26.
- Gimns, I., Heirdsfield, A., Atweh, B., & Watters, J. J. (2001). Beginning teachers becoming professionals through action research. *Educational Action Research*, 9(1), 111-133.
- Goldstein, G., & Benassi, V. (2006). Students' and instructors beliefs about excellent lecturers and discussion leaders. *Research in Higher Education*, 47(6), 685-707.
- Hussain, L., Khan, A. N., Shah, M., & Sibtain, M. (2011). Comparative Effectiveness of Male and Female Teachers as Perceived by their Students. *Interdisciplinary Journal of Contemporary Research in Business*. 2(12).
- Keller, J. M. (1983). Motivational design of instruction. *Instructional design theories and models: An overview of their current status* (pp. 383-434). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Kline, R. B. (1998). *Structural equation modeling*. New York: Guilford.
- Lyubomirsky, S. (2001). Why are some people happier than others? The role of cognitive and motivational processes in well-being. *American Psychologist*, 56, 239-249.
- Meehan, B. T., Hughes, J. N., & Cavell, T. A. (2003). Teacher-student relationships as compensatory resources for aggressive children. *Child development*, 74(4), 1145-1157.
- Meyer, D. K., & Turner, J. C. (2006). Re-conceptualizing emotion and motivation to
- Mitchell, K. J., Robinson, D. Z., Plake, B. S., & Knowles, K. T. (Eds.), for the Committee on Assessment and Teacher Quality, Center for Education, Board on Testing and Assessment, National Research Council (2001). *Testing teacher candidates: The role of licensure tests in improving teacher quality*. Washington, DC: National Academics
- Montalvo, G., Mansfield, E., & Miller, R. (2007). Liking or disliking the teacher: student motivation, engagement and achievement. *Evaluation & Research in Education*, 20(3), 144-158.
- Myers, D. & Deiner, E. (1995). Who is happy. *American Psychological Society*: 6, 1-19.
- Nussbaum, J. F. (1992). Effective teacher behaviors. *Communication education*, 41(2), 167-180.
- Park, S., & Oliver, J. S. (2008). Revisiting the conceptualisation of pedagogical content knowledge (PCK): PCK as a conceptual tool to understand teachers as professionals. *Research in science Education*, 38(3), 261-284.
- Pekrun, R. (1992). The impact of emotions on learning and achievement: Towards a
- Polk, J. A. (2006). Traits of effective teachers. *Arts Education Policy Review*, 107(4), 23-29.
- Prager, K. J. (1997). *The psychology of intimacy*. Guilford Press. *Psychologist*, 55, 5-14. *realize your potential for lasting fulfillment*. New York: Free Press. *regulation and classroom management*. *Theory Into Practice*, 48(2), 130-137. *Review of Educational Research*, 62(1), 1-35.
- Reynolds, A. (1992). What is competent beginning teaching? A review of the literature.
- Rockoff, J. E., Jacob, B. A., Kane, T. J., & Staiger, D. O. (2011). Can you recognize an effective teacher when you recruit one?. *Education*, 6(1), 43-74.
- Rushton, S., Morgan, J., & Richard, M. (2007). Teacher's Myers-Briggs personality profiles: Identifying effective teacher personality traits. *Teaching and Teacher Education*, 23(4), 432-441.
- Ryan, R. /Vl., & Grolnick, W. S. (1986). Origins and pawns in the classroom: Self-report and projective assessments of individual differences in children's perceptions. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52
- Seligman, M. E. P. (2002). *Authentic happiness: Using the new positive psychology to*
- Seligman, M. E. P., & Csikszentmihalyi, M. (2000). Positive psychology. *American*
- Shernoff, D. J., Csikszentmihalyi, M., Schneider, B., & Shernoff, E. S.
- Skinner, E. A. (1995). *Perceived control, motivation, & coping* (Vol. 8). Sage Publications.

- Skinner, E. A., & Belmont, M. J. (1993). Motivation in the classroom: Reciprocal effects of teacher behavior and student engagement across the school year. *Journal of educational psychology*, 85(4), 571-581.
- Skinner, E., Furrer, C., Marchand, G., & Kindermann, T. (2008). Engagement and disaffection in the classroom: Part of a larger motivational dynamic? *Journal of Educational Psychology*, 100(4), 765-781.
- Sparks, R., & Lipka, R. P. (1992). Characteristics of master teachers: Personality factors, self-concept, locus of control, and pupil control ideology. *Journal of Personnel Evaluation in Education*, 5(3), 303-311.
- Spilt, Koomen, & Thijs, (2011). 'Teacher wellbeing: The importance of teacher-student relationships'. *Educational Psychology Review*, 23 (4), 457-477.
- Sutton, R. E., Mudrey-Camino, R., & Knight, C. C. (2009). Teachers' emotion theory of cognitive/motivational mediators. *Applied Psychology*, 41(4), 359-376.
- Sümbüloğlu, K., & Sümbüloğlu, V. (2010). *Biyoistatistik*. Hatiboğlu Yayıncılık: Ankara
- Thibodeau, G. P., & Hillman, S. J. (2003). In retrospect: Teachers who made a difference from the perspective of pre-service and experienced teachers. *Education*, 124(1), 168-181.
- Tsouloupas, C. N., Carson, R. L., Matthews, R., Grawitch, M. J., & Barber, L. K. (2010). Exploring the association between teachers' perceived student misbehavior and emotional exhaustion: The importance of teacher efficacy beliefs and emotional regulation. *Educational Psychology*, 30, 173-189.
- Utley, B. L., Basile, C. G., & Rhodes, L. K. (2003). Walking in two worlds: master teachers serving as site coordinators in partner schools. *Teaching and Teacher Education*, 19(5), 515-528.
- Walls, R. T., Nardi, A. H., Minden, A. M. V., & Hoffman, N. (2002). The Characteristics of Effective and Ineffective Teachers. *Teacher Education Quarterly*, 29(1), 39-48.

EK 1.

Aşağıda yer alan özellikler açısından kendinizi değerlendiriniz.	Hiç	Çok Az	Biraz	Çoğunlukla	Çok Fazla	Madde No
Dersleri öğrencilerimin anlayabileceği düzeyde anlatırım						1
Dersi ilginç hale getirerek dersten öğrencilerimin kopmalarını engellerim						2
Derse karşı öğrencilerimin merakını canlı tutarım						3
Sosyal biriyim						4
Cana yakın biriyim						5
Güler yüzlü biriyim						6
Konuşkan biriyim						7
Çevresine coşku yayan biriyim						8
Konuyu günlük hayattan örneklerle anlatırım						9
Derste değişik hikâyeleri/anedotları paylaşıyorum						10
Kendi hayatımdan örnekler vererek ders anlatırım						11
İlginç örnekler veririm						12
Öğrencilerimi derse kaldırıyorum						13
Öğrencilerim dersi dinlemedikleri zaman arada bir onları uyarırım						14
Derste burayı can kulağı ile dinleyin gibi cümleler kullanırım						15
Soruları tahtada çözerim						16
Öğrencilerimin hallerini ve hatırlarını sorarım						17
Öğrencilerimin sorunlarıyla ilgilenirim						18
Öğrencilerimin isimlerini bilirim						19
Öğrencilerime yol gösteririm						20
Öğrencilerimin gelecekteki yaşantıları için onlara destek olurum						21

1, 2, 3 Derste akış yaşatmak

4,5,6,7,8 Dışan dönük kişilik özelliğine sahip olmak

9, 10,11,12 Konuyu somutlaştırarak anlatmak

13, 14, 15, 16 Öğrenciyi derse katmak

17, 18, 19,20, 21 Öğrenci ile pozitif ilişki kurmak